

Kommunal
Rapport

DEN SVENSK REKRUTTERINGSJAKTEN

METODERAPPORT TIL **SKUP** 2025

Thomas Frigård og Robert Fauli

INNSENDERE:

Thomas Frigård, thomas@kommunal-rapport.no, 415 42 956

Robert Fauli, robert@kommunal-rapport.no, 974 08 212

TAKK TIL:

Ansvarlig redaktør Britt Sofie Hestvik

Nyhetsredaktør Tone Sidsel Sanden

Utviklingsredaktør Espen Andersen

Journalist Hanne Wien

PUBLISERT:

Fra 17. desember 2024 til januar 2026.

Arbeidet fortsetter inn i 2026

KONTAKTPERSON:

Journalist Thomas Frigård 415 42 956

thomas@kommunal-rapport.no

REDAKSJON:

Kommunal Rapport, Haakon VIIIs gate 9, 0161 Oslo

INNHold:

1. INNLEDNING	4
1.1 Bakgrunn	4
1.2 Slik kom arbeidet i gang	4
2. METODE/EGNE UNDERSØKELSER	5
2.1 Bruk av Leverandørdatabasen (LDB)	5
2.1.1 Slik jobbet vi med LDB	6
2.2 Bruk av åpne svenske databaser	6
2.3 Bruk av andre svenske databaser	7
2.4 Bruk av sosiale medier	8
2.5 Bruk av innsynskrav til kommunene	8
2.5.1 Første innsynsrunde	8
2.5.2 Andre innsynsrunde	9
3. DOKUMENTASJON	9
4. NYHETSVERDI/VESENTLIGHET	10
5. KONSEKVENNS	11
6. MOTSTAND	12
7. ETIKK/KILDEHÅNTERING	13
8. KILDEKRITIKK	15
8.1 Funnene i LDB	16
8.2 Kildene i selskapene og kommunene	16
9. FORMIDLING	16
LENKER TIL SAKENE	16

1. INNLEDNING

1.1 BAKGRUNN

De siste 15 årene har norske kommuner i økende grad opplevd utfordringer med å rekruttere tilstrekkelig med fastleger og helsepersonell. Situasjonen har blitt betegnet som en «fastlegekrise», og høsten 2022 sto over 200.000 nordmenn uten fastlege.

I jakten på tilstrekkelig helsepersonell har mange kommuner rettet blikket mot Sverige, og flere svenske rekrutteringsselskaper har velvillig bistått norske kommuner i rekrutteringsarbeidet.

Med variert utfall.

1.2 SLIK KOM ARBEIDET I GANG

Arbeidet med denne artikkelserien har i hovedsak blitt utført av én journalist, med bistand fra en utvikler i forbindelse med uttrekk av data fra Leverandørdatabasen (LDB) fra Kommunal Rapport og visualisering av artikkelserien på Kommunal Rapports nettside.

Denne saken startet med at Finnmarks-kommunen Tana i 2021 mente de over flere år hadde blitt svindlet av flere svenske annonseringsselskaper.

Kommunen mente at selskapene hadde sendt dem fiktive fakturaer for stillingsannonser, og grunnet mangelfull internkontroll ble fakturaene betalt av kommunen.

Kommunen politianmeldte forholdet, men politiet henla saken etter kort tid uten etterforskning.

Kommunal Rapport omtalte hendelsene, og vi besluttet å undersøke saken dypere.

Vi sporet flere av de aktuelle selskapene inn i Sverige, benyttet oss av svenske innsynsregler for å få innsyn i straffesaksdokumenter, konkursberetninger og lignende dokumentasjon.

Til slutt satt vi med rundt 5000 sider med dokumenter med verdifull informasjon om en rekke aktuelle personer og selskaper.

I en artikkelserie i to faser, som vi ga navnet «Pengesporene fra Tana», kunne vi avdekke at flere av selskapene var under etterforskning, og flere personer hadde blitt dømt i Sverige.

I dokumentene kom det frem at svensk politi konkluderte med at flere av selskapene som hadde fakturert Tana kommune var del av et kriminelt nettverk som hadde svindlet svenske og norske kommuner for mer enn 20 millioner kroner de siste årene.

Ingen av selskapene i det kriminelle nettverket svensk politi viste til var lenger aktive. De hadde for lengst gått konkurs, hovedsakelig grunnet manglende skatteinnbetalinger til staten.

Vi stilte oss følgende spørsmål:

Finnes det flere slike selskaper som henter ut penger fra norske kommuner på en tilsvarende måte?

Er det mulig å finne og avdekke denne type virksomhet mens den pågår?

Vår hypotese var at svarene på begge spørsmålene var ja.

Vi innledet med dette en tredje fase av graveprosjektet vi hadde startet i Tana kommune. Først kunne vi avdekke at flere av de selskapene som svensk politi mente var en del av et kriminelt nettverk i Stockholm hadde flere norske kommuner på sine kundelister, deretter løftet vi våre undersøkelser til et nasjonalt nivå.

Vi ønsket å identifisere alle svenske annonseringsselskaper som har fakturert norske kommuner de siste tre årene.

Hvilke selskap er det snakk om, hvem står bak, og hvordan er virksomheten innrettet?

Deretter ønsket vi å kartlegge hvor mange kommuner som eventuelt hadde blitt fakturert av disse selskapene.

Hva er kommunenes erfaring med selskapenes virksomhet og fremgangsmåte?

For å kunne forstå hvordan vi har arbeidet med å besvare spørsmålene vi stilte oss, er det hensiktsmessig å vise til hvilke metodiske grep vi ønsket å ta i bruk.

Vi hopper derfor rett til metode.

2. METODE/EGNE UNDERSØKELSER

Kommunal Rapport har tatt i bruk flere metodiske grep arbeidet med denne artikkelserien, og metodene har blitt brukt som et verktøy i egne undersøkelser i researcharbeidet.

2.1. BRUK AV LEVERANDØRDATABASEN (LDB)

Siden 2012 har Kommunal Rapport samlet inn data fra alle norske om hvilke leverandører som har fakturert kommunene. Dataene har vi brukt til å bygge en database som vi har kalt [«Leverandørdatabasen» \(LDB\)](#).

Databasen gir en oversikt over hvilke kommuner som har kjøpt tjenester, hvem de har kjøpt fra, og for hvilke summer de har kjøpt for.

Alle dataene er hentet fra kommunenes reskontrooversikt, og de er koblet med data fra Enhetsregisteret i Brønnøysund. Dataene fra [Enhetsregisteret](#) har vi lastet ned via Direktoratet for forvaltning og ikt (Difi) (nå Digitaliseringsdirektoratet) under [Norsk lisens for offentlige data \(NLOD\)](#).

LDB inneholder kun norske leverandører med gyldig norsk organisasjonsnummer, men i grunnlagsmaterialet som vi henter inn fra kommunene ligger også data fra utenlandske leverandører.

Gjennom egne filtrerte uttrekk fra grunnlagsmaterialet til LDB har vi ekstrahert data som omfatter alle selskaper som har levert tjenester til kommunene i [Kostra \(SSB\) regnskapsart](#)

med kode 140. Denne regnskapsarten inneholder alle tjenester som er registrert under definisjonen annonse, reklame og informasjon.

Dataene fra grunnlagsmaterialet i LDB ble ekstrahert inn i Excel-filer.

Dette regnearkprogrammet har en begrensning på drøyt 1 million rader, noe som ikke var tilstrekkelig for datamengden vi ønsket å hente ut.

Dette førte til at vi måtte fordele dataene i flere filer, og vi satte startpunktet i 2018 og sluttpunktet i 2024.

Datasettene som la grunnlaget for alt vårt arbeid i prosjektet «Den svenske rekrutteringsjakten» inneholdt totalt litt i underkant av 14 millioner datapunkter.

2.1.1 SLIK JOBBET VI MED LDB

Datasettene våre inneholdt totalt 1,3 millioner rader med data og inneholdt en meget stor mengde med selskaper og navn på leverandører. For å sile ut selskaper som var svenske, valgte vi å filtrere ut alle navn som inneholdt forkortelsen «AB», som i Sverige står for «Aktiebolag».

Det betyr at våre søk utelukkende har vært rettet mot svenske aksjeselskap.

I våre søk gikk vi fire år tilbake i tid, og funnene viste at minst 44 svenske annonseringsselskap har fakturert norske kommuner for annonseringstjenester i denne perioden.

Vi gikk deretter videre med andre metoder for å analysere de 44 selskapene som dukket opp våre søk.

2.2 BRUK AV ÅPNE SVENSKER DATABASER

For å kartlegge de 44 selskapene vi hadde funnet i våre søk, tok vi i bruk flere åpne svenske databaser.

Gjennom søk på nettstedene <https://www.allabolag.se/> og <https://www.merinfo.se/> innhentet vi nøkkelopplysninger om selskapene.

Dette ga oss en oversikt over hvilke personer som hadde sentrale roller i de forskjellige selskapene, og vi fikk innsikt i økonomi og andre sentrale opplysninger om virksomheten.

Gjennom databasen <https://poit.bolagsverket.se/poit-app/> kunne vi spore kunngjøringer av konkurser, som ledet oss fram til de tingrettene som hadde behandlet de konkursene vi eventuelt ønsket å vite mer om. Her kunne vi be om innsyn i konkursrapporter og rettsavgjørelser for å sikre oss nyttig informasjon om selskapenes virksomhet og indre liv.

2.3 BRUK AV ANDRE SVENSKER DATABASER

Åpenheten i strafferettspleien i Sverige har bidratt til at det finnes flere databaseløsninger som tilbyr en stor mengde informasjon fra svenske myndigheter. For å sørge for et bredest mulig tilfang på mulige spor til de 44 selskapene vi undersøkte, valgte vi å søke tilgang til de mest anerkjente databasene.

LEXBASE

Vi opprettet en konto i databasen [Lexbase](#).

Databasen er offentlig tilgjengelig, og her er det mulig å utføre søk på både personer og selskaper som har vært gjenstand for kriminelle anklager eller sivile krav i svenske domstoler. Databasen er en betalingstjeneste, der man betaler for hvert dokument man laster ned fra basen.

Vi benyttet databasen til å utføre målrettede søk på nøkkelpersoner i de 44 selskapene vi undersøkte, men vi gjorde også konkrete søk på hvert enkelt selskapsnavn.

Vi gjorde her viktige funn i form av dommer og tiltaler på enkelte av personene som hadde nøkkelroller i selskapene.

ACTA PUBLICA

Den private databasen [Acta Publica](#) har over 100 millioner dokumenter fra mer enn 600 svenske offentlige organer og virksomheter.

Her ligger blant annet aktuelle dokumenter fra både politiet, domstolen, namsmannen, skatteverket og kriminalomsorgen. Tilgang til databasen må kjøpes, og det er en relativt kostbar affære. Gjennom bistand fra Sveriges Television (SVT), Linnéuniversitetet i Kalmar, Dagbladet og Expressen, skaffet vi oss tilgang til databasen i fire måneder.

Dette åpnet for nye researchmuligheter, og på samme måte som for Lexbase gjennomførte vi målrettede søk etter nøkkelpersoner og konkrete selskaper også i denne databasen.

Her fant vi dommer, konkurser og viktig dokumentasjon fra skattemyndighetene registrert på flere av personene som hadde nøkkelposisjoner i de forskjellige selskapene.

2.4 BRUK AV SOSIALE MEDIER

Etter hvert som vi skaffet oss oversikt over de forskjellige selskapene vi undersøkte, ble det tydelig at det var enkelte selskaper og personer som pekte seg ut.

I våre funn kunne vi se tydelige koblinger mellom både personer og selskaper, og vi kunne se at mange av de samme personene var å finne i flere av selskapene vi undersøkte.

Vi tok i bruk sosiale medier som Facebook og LinkedIn for å spore de mest sentrale personene i våre funn.

Dette ga oss en enda bedre oversikt over hvilke personer som var koblet til hverandre, deres nære vennskap, sivilstatus, tidligere arbeidsforhold og livsførsel.

Funnene fra databasene i Sverige og sosiale medier samlet vi i et eget dokument, som ble fortløpende oppdatert underveis i researchfasen.

Den samlede mengden av informasjon de forskjellige metodegrepene ga oss, førte til at vi kunne danne oss et kvalifisert bilde av koblinger mellom selskaper og personer, og vi kunne tydelig se hvordan noen få personer hadde sentrale posisjoner i flere selskaper samtidig.

Dette førte til at 5 av de 44 selskapene pekte seg tydelig ut, og vi kunne tidlig konkludere med at var på sporet av noe interessant.

2.5 BRUK AV INNSYNSKRAV TIL KOMMUNENE

For fire av de fem selskapene som tydelig skilte seg ut i researchen, ønsket vi å gjennomføre ytterligere undersøkelser.

Vi søkte blant annet opp deres nettsider for å undersøke hvilke annonser vi kunne finne der, både i nåtid og bakover i tid. Dette førte til at vi identifiserte en del kommuner som trolig hadde en kunderelasjon til flere av selskapene, som ikke hadde blitt fanget opp av funnene i LDB.

Deretter benyttet vi oss av innsynsretten i offentlighetslovens §3:

«Saksdokument, journalar og liknande register for organet er opne for innsyn dersom ikkje anna følgjer av lov eller forskrift med heimel i lov. Alle kan krevje innsyn i saksdokument, journalar og liknande register til organet hos vedkommande organ».

2.5.1 FØRSTE INNSYNSRUNDE

Tre av selskapene var samlet i et konsern, og gjennom LDB kunne vi konkludere med at de hadde fakturert minst 67 kommuner de siste årene.

Vi sendte derfor ut innsynskrav til disse kommunene der vi ba om innsyn i samtlige fakturaer de hadde mottatt fra selskapene, all korrespondanse de hadde hatt med selskapene. I tillegg ba vi konkret om hvilke tjenester kommunen hadde kjøpt, hvilke tjenester de hadde mottatt, og en vurdering av selskapenes tjenester.

Vi gjennomførte fem purrerunder, og til slutt satt vi med svar fra 57 kommuner.

Seks av kommunene kunne ikke svare på hva de hadde bestilt, hva de hadde fått, eller vurdere selskapets tjenester grunnet manglende dokumentasjon.

Funnene viste at 35 av 51 kommuner som kunne gi klare svar på spørsmålene betegnet fakturaene fra ett eller flere av selskapene som fiktive krav eller svindel.

2.5.2 ANDRE INNSYNSRUNDE

Det fjerde selskapet som pekte seg ut var et selskap som tilsynelatende var svensk, men som formelt var registrert på Kanariøyene i Spania.

Selskapet dukket først ikke opp i våre funn på filtreringen «AB» i LDB, men takket være kryss-søk på navn og andre kvalifiserte søkefraser fant vi dette selskapet i basen.

Takket være søk i de svenske databasene avdekket vi at dette spanske selskapet hadde sterke koblinger til Sverige. Funnene viste at grunnleggerne er svenske statsborgere som tidligere har vært sentrale i fire andre svenske annonseringsselskaper, som alle hadde fakturert norske kommuner.

Denne gangen valgte vi å sende innsynskrav til samtlige kommuner i landet, der vi ba om et tilsvarende innsyn som vi tidligere hadde gjort for de andre tre selskapene.

Etter ti måneder og gjentatte purringer var det kun én av 357 kommuner som ikke hadde svart ut innsynskravet. Vi hadde dermed et solid grunnlag, både i form av dokumenter og kommunens egne vurderinger, til å tegne et bilde av kommunes erfaringer med dette selskapet.

Totalt hadde 63 kommuner mottatt fakturaer fra selskapet, og 44 av disse kommunene betegnet kravene som fiktive krav og svindel.

3. DOKUMENTASJON

Uttrekkene fra LDB ble lagret i regneark, og vi samlet alle våre funn i egne filer for hvert selskap vi undersøkte. Dette førte til at viktig dokumentasjon ble lagret på en oversiktlig og lett tilgjengelig måte.

Gjennom åpne svenske databaser samlet vi inn viktig dokumentasjon om de forskjellige selskapene vi undersøkte, særlig viktig var å få oversikt over hvem som hadde nøkkelposisjoner i selskapene. Denne informasjonen la vi inn i våre regneark, med lenker til databasene, slik at vi kunne klikke oss rett inn i kildefilene.

Våre undersøkelser og søk i databasene [Acta Publica](#) og [Lexbase](#) medførte at vi kunne hente ut flere hundre sider med dommer, tiltaler, dokumentasjon fra avhør, siktelsler, anmeldelser, konkursrapporter og arbeidsutredelser fra disse. Funnene ble samlet i regnearket, med lenke til den konkrete dokumentasjonen.

Funnene fra sosiale medier ble samlet i egne dokumentmapper for hvert enkelt selskap og person som vi undersøkte.

Funnene fra innsynskravene vi sendte til kommunene ble fortløpende registrert i egne regneark for hvert enkelt selskap. Her kunne vi enkelt regne ut antall kommuner som hadde blitt fakturert av selskapene, og vi kunne regne ut andelen kommuner som mente at de hadde blitt utsatt for svindel og bedrageri.

Innsynskravene ga oss også tilgang til de konkrete fakturaene selskapene hadde sendt ut til kommunene. Disse ble samlet og lagret i egne mapper for hver enkelt kommune.

Det samme gjorde vi med dokumentasjonen vi fikk av korrespondansen kommunene hadde hatt med de forskjellige selskapene.

4. NYHETSVERDI/VESENTLIGHET

Konteksten for denne saken er en kommunesektor med økende økonomiske utfordringer. Kostra-tallene viser at kommunesektoren bokførte et negativt driftsresultat på totalt 2,6 milliarder kroner i 2024. Av landets 357 kommuner hadde 205 kommuner et negativt driftsresultat.

Bakteppet for artikkelserien er med andre ord en kommunesektor der pengene må forvaltes med nøysomhet.

Artikkelserien berører flere viktige aspekter ved kommunenes forvaltning av offentlige midler, den følger oppskriften av «følg pengene»-journalistikk.

Artikkelserien har avdekket følgende:

- Gjennom bruk av egenprodusert metode som avgjørende verktøy, avdekker artikkelserien at flere svenske annonseringsselskaper, som svensk politi kobler til et organisert kriminelt nettverk i Stockholm, hadde flere norske kommuner på sin kundeliste.
- At flere andre svenske og utenlandske annonseringsselskaper, som ikke har blitt etterforsket av politiet, har fakturert en rekke norske kommuner for millioner av kroner med suspekterte metoder og fremgangsmåter.
- En rekke norske kommuner mener at de aktuelle selskapene har sendt ut fiktive fakturaer, uten at kommunene har bestilt noe, og i flere tilfeller uten at kommunene kan dokumentere at de i det hele tatt har mottatt en tjeneste for pengene.
- Et flertall av kommunene som har blitt fakturert betegner selskapenes virksomhet som svindel og bedrageri.
- At en rekke kommuner har hatt store mangler i kommunens lovpålagte internkontroll, gitt i kommunelovens §25.1. Dette har gjort det mulig for aktørene å hente ut betydelige summer av fellesmidlene.
- At et flertall av de kommunene som mener at de har blitt utsatt for svindel, har unnlatt å politianmelde forholdet.
- Samtlige kommuner som har anmeldt faktureringen, har opplevd at politiet har henlagt sakene uten etterforskning.
- Artikkelserien viser at når pengeoverføringer krysser en landegrense, skal det mer til for at politiet igangsetter en etterforskning av saken.
- Dette medfører at mulig millionsvindel av norske kommuner aldri vil bli undersøkt av norsk politi, så lenge den ikke overstiger visse grenser.

Artikkelserien «Den svenske rekrutteringsjakten» avdekker kritikkverdige forhold på flere nivåer, og publiseringene belyser en landsdekkende problemstilling som har vært lite omtalt.

Artikkelserien bidrar på denne måten til å sette nasjonal dagsorden, og publiseringene oppfyller det som defineres som pressens samfunnsrolle i [Vær varsom plakatens](#) punkt 1.4, å avdekke kritikkverdige forhold.

Pengesummene det dreier seg om i denne artikkelserien er ikke oppsiktsvekkende høye, men dette viser at dataverktøyet Kommunal Rapport har utviklet kan avdekke aktører som også på tilsynelatende beskjedent vis ser ut til å ha sugerør i kommunekassene.

5. KONSEKVENNS

Arbeidet med denne artikkelserien er ikke avsluttet, og det er derfor mulig at videre oppfølging kan bringe fram flere konsekvenser enn det vi ser foreløpig.

Arbeidet har pågått med varierende intensitet i over et år, og særlig analyse av uttrekkene fra LDB og innsynsarbeidet har vært tidkrevende faktorer. Etter hvert som vårt arbeid skred frem og artikkelserien ble publisert, kunne vi registrere konkrete konsekvenser.

BLE OPPMERKSOM PÅ SVINDEL

Vi opplevde blant annet at flere kommuner vi tok kontakt med for å hente ut dokumentasjon om faktureringen fra de aktuelle selskapene, først ikke var kjent med at de hadde selskapene som leverandører. Etter å ha sjekket opp i sine systemer, kunne kommunene fortelle oss at de ikke var kjent med faktureringen, og at ingen i kommunen kunne svare på hav de hadde bestilt eller fått for pengene. Flere konkluderte med at de hadde blitt svindlet, og at de oppdaget dette takket være våre henvendelser.

HAR STYRKET INTERNKONTROLLEN

Den neste nærmest umiddelbare konsekvensen av våre undersøkelser er at kommunene har blitt mer oppmerksomme på en del utenlandske selskaper utnytter svakheter i kommunenes internkontroll. En rekke kommuner har uttalt til oss at de har styrket sin internkontroll som resultat av våre undersøkelser og funn i denne artikkelserien. I publiseringene gir blant annet Haugesund og Lillehammer kommune uttrykk for dette.

TREKKER SEG FRA NORGE

En sekundærkonsekvens av dette er at tre av de svenske selskapene har uttalt til Kommunal Rapport at de kommer til å trekke seg mer tilbake fra det norske markedet, og dette kommer muligens til syne i regnskapstallene for de siste to årene. Omsetningen til konsernet har blitt redusert med over 2 millioner kroner det siste regnskapsåret.

MANGE BEKKER SMÅ

Artikkelserien viser at det ved bruk av våre egenproduserte database er mulig å avdekke hull i kommunenes internkontroll og mulig svindel ned til relativt beskjedne beløp. Artikkelserien viser imidlertid at det er mange aktører som opererer i med tilsvarende fremgangsmåter, og mange bekker små, og så videre.

I sum blir det snakk om et betydelig millionbeløp som hentes ut av felleskassene i Kommune-Norge, med en fremgangsmåte som et stort antall av kommune betegner som svindel.

INGEN KONSEKVENNS ER KONSEKVENSEN

I artikkelserien har Kommunal Rapport dokumentert at flere kommuner har politianmeldt de tre selskapene i samme annonseringskonsern i Stockholm, og det spanske selskapet på Kanariøyene, men alle anmeldelsene har blitt henlagt uten at politiet har etterforsket saken.

I artikkelserien uttaler politiet til Kommunal Rapport at i svindelsaker, der pengene krysser landegrensler, vil etterforskningen bli ekstra krevende. Dette begrunnes i at norsk politi må sende ut rettsanmodninger og koble på politiet i det landet hvor det mistenke selskapet er registrert for å kunne etterforske saken. For at norsk politi skal åpne denne døra må saken være alvorlig, og oppklaringsutsiktene gode.

Artikkelseriens foreløpig siste sak viser at så lenge selskapene kun henter ut små millionbeløp, så har de ingen grunn til å frykte for at norsk politi vil banke på døra.

Hvis selskapene i tillegg er organisert i et konsern med de samme eierne, slik som de tre selskapene vi har undersøkt i Stockholm. Da kan konsernet spre virksomheten utover flere selskaper som opererer i det samme markedet. På denne måten vil inntektene for hvert enkelt selskap forbli nøkterne, men samlet for hele konsernet vil det kunne se helt annerledes ut.

Den tydeligste foreløpige konsekvensen av denne artikkelserien, er at den virksomheten som mange norske kommuner betegner som svindel av felleskapets midler, ikke har noen konsekvens.

6. MOTSTAND

Artikkelserien avdekker mangelfull internkontroll i en betydelig del av kommunene i landet, noe som kunne bety at de disse kommunene så det som negativt å bidra til å belyse saken i media.

Vi har imidlertid opplevd at de kommunene vi har kontaktet har applaudert Kommunal Rapports undersøkelser, og de har velvillig oversendt dokumentasjonen vi har etterspurt, selv om dette ville bidra til å belyse kommunens sviktende internkontroll.

Kommunene har i vesentlig grad sett at artikkelserien avdekker kritikkverdige forhold som det er viktig rette søkelyset mot, slik at sektoren i større grad kan avverge forsøk på å utnytte eventuelle hull i internkontrollen.

En utfordring med kommunene var imidlertid å få svar på innsynskravene i tråd med offentlighetslovens krav til saksbehandlingstid. En håndfull kommuner svarte aldri på innsynskravene, noe som er åpenbare brudd på offentlighetsloven, og en rekke kommuner svarte først etter flere måneder og gjentatte purringer.

Når det gjelder de selskapene vi har undersøkt i artikkelserien er bildet svært annerledes.

Vi har opplevd store utfordringer med å komme i kontakt med nøkkelpersoner i de selskapene vi har undersøkt. Bare en av lederne i de fem selskapene svarte oss på telefonen.

De fire andre var umulig å få i tale på telefon eller ved hjelp av e-post/SMS.

Kontaktinformasjon vi har funnet på selskapenes nettsider, i innhentet e-postdokumentasjon og fakturaer, har enten vært inaktiv/ikke i bruk, eller de har ikke blitt besvart.

Vi har sporet opp telefonnummer til lederne i alle selskapene vi har omtalt, men for fire av disse har det vært mulig å få svar.

Vi valgte derfor å oppsøke tre selskaper i Stockholm og det spanske selskapet i Maspalomas på Kanariøyene på deres kontoradresser, for å konfrontere lederne om kritikk og påstander om svindel som ble rettet mot dem.

I Stockholm lyktes vi med å få en leder for tre av selskapene i tale, selv om motstanden innledningsvis var betydelig.

I vårt forsøk på konfrontasjon i Maspalomas på Kanariøyene kom vi til lukket dør. I fire dager oppsøkte vi adressen hvor selskapet er registrert, men døren forble lukket og våre anrop, tekstmeldinger og e-poster ble aldri besvart.

7. ETIKK/KILDEHÅNDTERING

Etter hvert som researchen resulterte i konkrete funn forsto vi raskt at saken ville kunne gi oss flere aktuelle etiske problemstillinger.

Den første store etiske utfordringen som dukket opp, var innhenting av samtidig imøtegåelse fra de fem selskapene som ble utsatt for kraftig kritikk og svindelpåstander av mange norske kommuner.

Som tidligere nevnt i avsnittet for motstand var det ingen av lederne i fire av selskapene som svarte på våre henvendelser, og vi besluttet at vi skulle ta turen til både Stockholm og Maspalomas på Kanariøyene for å konfrontere lederne i selskapet på deres kontoradresse.

Dette reiste flere etiske spørsmål:

1. Ville det oppfattes som en provokasjon at vi plutselig banket på døra?
2. Ville det medføre en sikkerhetsrisiko å oppsøke lederne i selskapene, som av mange kommuner ble betegnet som svindlere?

Kartlegging av lederne i de aktuelle selskapene, ved bruk av sosiale medier og svenske databaser, bidro til å gi oss et relativt bredt bilde av de personene vi ønsket å konfrontere.

Vi tok kontakt med bekjente kollegaer i SVT og Expressen som har god kontroll på både næringsliv og det kriminelle miljøet i Stockholm, og de hjalp oss med å ta en vurdering av eventuell risiko ved å oppsøke lederne i selskapene.

Sammen med redaksjonsledelsen ble det tatt en konkret vurdering av sikkerhetsrisikoen, og informasjonen vi hadde innhentet førte til at vi konkluderte med at risikoen var liten, og konfrontasjonen ble iverksatt.

I Stockholm fikk vi ledelsen i de tre selskapene i tale, men ikke før vi kunne forsikre at lederen kunne uttale seg uten at vi brukte navn og bilde. Begrunnelsen var at lederen ville skjerme sine barn fra å lese at en av foreldrene ble betegnet som svindler i en søkbar publisering på nettet.

Dette ga oss et etisk dilemma:

Skulle vi innfri et ønske om å anonymisere en leder med denne begrunnelsen, eller skulle vi publisere saken uten imøtegåelse og kommentarer fra ledelsen i selskapene?

Vi falt ned på det var viktig å få svar på kritikken og vurderinger fra en av lederne i de tre selskapene. Lederens betraktninger kunne gi innsikt i viktige sider av saken, og han ville bidra til at saken ble nyansert og flerdimensjonal, selv om anonyme kilder skal brukes med varsomhet, jamfør [Vær varsom plakatens punkt 3.2.](#)

I saken om det spanske selskapet ble den etiske utfordringen enda mer tydelig.

Kritikken mot selskapet var skarpere enn mot de tre selskapene i Stockholm, og våre funn var tydeligere.

Vi ringte de to lederne i selskapet et titalls ganger over en periode på fire uker, sendte tekstmeldinger og flere e-poster til de e-postadressene selskapet har benyttet i sin kommunikasjon med kommunene.

Vi fikk ingen svar, og vi satte oss derfor på flyet til Kanariøyene for å konfrontere lederne på selskapets kontoradresse i Maspalomas, snaut 5000 kilometer unna vår redaksjon i Oslo.

I fire dager banket vi på døra til adressen, men døra forble stengt.

Dette betyr at ingen av lederne i selskapet har uttalt seg i saken, og de har ikke imøtegått den harde kritikken de får fra 44 av 63 kunder i Kommune-Norge.

Det er en åpenbar svakhet at artikkelserien står uten kommentarer fra det selskapet som mottar den hardeste kritikken, men Kommunal Rapport mener vi har gjort alt som står i vår makt til å innhente samtidig imøtegåelse.

Vi vet at telefonnummeret til en av lederne har fungert, og vi har dokumentert at minst en av e-postadressene vi har benyttet blir brukt til å kommunesire med kommunene i forbindelse med faktureringen av kommunene.

Å ikke svare anser vi i denne saken som et bevisst valg fra lederne i selskapet, og manglende svar bør således ikke kunne brukes som argument til å hindre publiseringen av journalistikk som avdekker samfunnskritiske forhold.

Vi valgte deretter å ikke omtale ledernes navn i våre publiseringer, da vi ikke så at dette var avgjørende for sakens opplysning.

8. KILDEKRITIKK

I arbeidet med artikkelserien har vi avdekket forhold som kan ha påvirket eller begrenset våre funn i saken, og vi ser også at flere av kildene kan ha hatt egne motiv for å uttale seg, eller unnlate å uttale seg i saken.

8.1 FUNNENE I LDB

Treffsikkerheten i våre søk i LDB er basert på flere ukjente forhold, blant annet kommunenes evne til å rapportere nøyaktig i datainnsamlingen.

Tre mulige svakheter ved våre datasett fra grunnlagsmaterialet i LDB er verdt å nevne.

1. Det er en risiko for at noen kommuner ikke har registrert alle de svenske annonseringsselskapene med benevnelsen «AB» i sine systemer.
2. Det er en mulig risiko for at noen kommuner ikke har registrert leverandøren i korrekt regnskapsart.
3. Vi oppdaget underveis at en del kommuner har registrert fakturaene de har mottatt på navnet til inkassoselskap eller bankselskap, som har sendt ut kravene på vegne av sine kunder, og ikke på den konkrete leverandøren.

Konsekvensen av disse tre svakhetene er at våre funn bare utgjør et minimum, og at det kan foreligge mørketall av ukjent dimensjon.

Dette svekker imidlertid ikke våre funn av kritikkverdige forhold i denne saken, det betyr snarere at omfanget av hva Kommunal Rapport av dekket kan være vesentlig større enn det artikkelserien evner å dokumentere.

8.2 KILDENE I SELSKAPENE OG KOMMUNENE

Vi har ikke klart å få noen av de to lederne i det spanske selskapet i tale, til tross for betydelige forsøk på å komme i kontakt med dem.

Dette medfører at vi mister en kilde som muligens kan balansere kommunens kritikk mot selskapet. Vi vet med andre ord ikke hvordan lederne i dette selskapet ser på saken, selv om taushet og manglende svar også kan anses som en form for kommunikasjon.

Når det gjelder lederen for tre av de svenske selskapene, så fikk denne personen uttale seg anonymt. Dette kan medføre at det er lettere å avvise kritikken, men det kan også medføre at lederen i større grad våger å være ærlig. Uansett er det ikke uproblematisk å benytte anonyme kilder.

Kildene som uttaler seg på vegne av kommunene kan ha et bakenforliggende motiv om å rette kritikk mot selskapene, for å unngå å måtte stå til rette for manglende internkontroll og utfordringer i forbindelser reglene for offentlige anskaffelser.

9. FORMIDLING

Et stykke ut i researchfasen var funnene såpass tydelige at vi kunne sette oss ned og tegne opp det vi kaller «kildekart». Dette er et levende regneark, der vi tegner opp det vi ser for oss kan bli til konkrete publiseringer.

Her setter vi inn arbeidstitler på saken, kobler til funn, tegner inn mulige kilder og setter opp en mulig publiseringsrekkefølge.

Kartet ble raskt fylt med et tosifret antall mulige titler, og vi så at prosjektet ville bli en artikkelserie som ville omhandle alle landsdeler, samt Stockholm og Kanariøyene.

For å gjøre publiseringene i artikkelserien gjenkjennbare, dynamiske og levende for leserne, ble utvikler Robert Fauli engasjert til å bistå med visualiseringen av prosjektet.

Ved bruk av egen koding, og sterk bistand fra KI, genererte vi derfor et levende digitalt kart som viser hvor vi befinner oss rent geografisk i de forskjellige sakene.

For å visualisere våre funn i innsynskravene vi hadde sendt ut til kommunene, lagde vi egne levende kart for å vise hvilke kommuner som hadde blitt fakturert av de forskjellige selskapene.

Sakene i artikkelserien er teksttunge, og derfor så vi behov for å benytte oss av en del rulletekst og store bilder for å bryte opp teksten og gi leserne tilstrekkelig med «pustepauser».

En av de siste sakene benyttet vi KI og prompting til å lage en digital tidslinje for å få en god visualisering av alle annonseselskapene lederne av det spanske selskapet har vært delaktig i de siste årene.

Lenker til sakene i artikkelserien:

Sak 1:

[Norske kommuner står på kundelisten til svenske selskap som kobles til svindelnettverk](#)

Sak 2:

[Legger igjen millioner på annonsetjenester i Sverige](#)

Sak 3:

[På innsiden av konsernet som har tjent millioner på norske kommuner](#)

Sak 4:

[Et stort flertall av de fakturerte kommunene mener de har blitt utsatt for svindel](#)

Sak 5:

[Oppdaget at de hadde brukt 300.000 på annonsering, da gikk alarmen](#)

Sak 6:

[Takket ja til én annonse, endte med et halvt års kamp mot inkassokrav](#)

Sak 7:

[Mener det er for sløvt å ikke anmelde antatt svindel](#)

Sak 8:

[Kommuner kritiserer storbank for å bidra til å legitimere mulig svindel](#)

Sak 9:

[Pengespør ledet oss til Maspalomas på Kanariøyene](#)

Sak 10:

[Svidde av over 900.000 på annonsering på et halvt år, hadde ikke kontroll](#)

Sak 11:

[Flere kommuner anmeldte svindel, politiet gjorde ingenting](#)

